

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Агенција за спречавање корупције
Београд
Царице Милице 1

Предмет:

Иницијатива за поступање из надлежности Агенције за спречавање корупције (Закон о спречавању корупције и Закон о финансирању политичких активности) и обавештавање јавности о налазима тог поступања

Поштовани,

Дана 14. марта 2023. смо вам упутили **Иницијативу за поступање из надлежности Агенције за спречавање корупције (Закон о спречавању корупције и Закон о финансирању политичких активности) и обавештавање јавности о налазима**, где смо указали да постоји потреба да Агенција, на основу својих овлашћења, прикупи информације које се односе на поступање јавних функционера, политичких субјеката и органа власти, а у вези са организовањем и реализацијом промотивних скупова – „обраћања грађанима“ од стране председника Републике Србије и (у том тренутку) председника владајуће Српске напредне странке, као и у вези са најавом формирања потенцијално новог политичког субјекта („Народни покрет за државу“) на тим скуповима¹.

У том допису смо указали на чињенице које би требало утврдити као би се дошло до закључка о томе да ли је председник Републике прекршио обавезе из члана 50. став. 4. и 5. Закона о спречавању корупције, да ли су јавни ресурси коришћени за промоцију политичког субјекта (што би могло бити повезано са повредама од стране више јавних функционера). Даље, указали смо на могућу повреду правила из члана 2, 5, и 7. Закона о финансирању политичких активности у погледу коришћења средстава за „редован рад“ политичких субјеката супротно њиховој сврси, односно могуће повреде члана 12. Закона о финансирању политичких активности. Такође смо указали на могућност да Агенција прибави потребне податке, користећи се овлашћењима из члана 32 Закона о финансирању политичких активности и члана 36. Закона о спречавању корупције.

Све наведено било је везано за одржавање скупа у Врању, 11.3.2023. У допису смо указали и на потребу да Агенција размотри ангажовање додатних ресурса, ради праћења поштовања прописа из своје надлежности на другим најављеним масовним скуповима из исте серије, који су у међувремену и одржани на сличан начин у Краљеву (31. марта)², Сокобањи (28. априла)³, Сремској Митровици (17. марта)⁴ и Панчеву (19. маја)⁵.

На ову иницијативу нисмо добили одговор, нити се из објављених информација може видети да је Агенција по њој поступила. Једина реакција Агенције за сада био је одговор који је она дала

1

https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/TS_inicijativa_Agenciji_za_spre%4C%8Davanje_korupcije_-_miting_Vranje.pdf

² <https://www.predsednik.rs/pres-centar/najave-obavestenja/najava-za-medije-za-31032023-raski-okrug>

³ <https://www.predsednik.rs/pres-centar/najave-obavestenja/najava-za-medije-za-28042023-zajecarski-okrug>

⁴ <https://www.predsednik.rs/pres-centar/najave-obavestenja/najava-za-medije-za-17032023-sremski-okrug-31806>

⁵ <https://www.predsednik.rs/lat/pres-centar/vesti/obracanje-predsednika-vucica-na-velikom-narodnom-mitingu-u-pancevu>

на новинарско питање.⁶ У њему се наводи да ће подаци о трошковима странака за финансирање митинга бити видљиви тек у годишњем извештају, који се предаје 30. априла 2024, и да ће Агенција онда вршити редовну контролу тих извештаја, а да се Вучић „недвосмислено обратио као председник државе“.⁷

У међувремену је, као што сте сигурно упознати, током маја, јуна и јула 2023, одржано више масовних скупова у Београду, чији су организатори несумњиво политички субјекти или поједини народни посланици. Са становишта примене Закона о финансирању политичких активности, као и Закона о спречавању корупције, несумњиво је далеко највећи значај међу њима има скуп одржан под називом „Србија наде“, 26. маја 2023.

У периоду који је трајао недељама, од прве најаве овог јавног скупа 9. маја 2023.⁸, до пред сам дан одржавања није било јавно познато ко је његов организатор. То је био разлог због којег се Транспарентност Србија обратила МУП, са захтевом за копију пријаве скупа. Одговор је стигао знатно касније (после истека законског рока и то обичном, а не електронском поштом, како је тражено).⁹ Пошто је догађај најављиван као „велики народни скуп“, то је код потенцијалних учесника, медија, целокупне јавности, а можда и код Агенције за спречавање корупције, створило утисак да је реч о још једном од догађаја које организује државни орган – председник Републике Србије.

Из пријаве се, међутим, види да је организатор политичка странка – Српска напредна странка из Београда. Према наводима из медија, може се видети да је поред ове политичке странке у организацији догађаја учествовало и неколико њених коалиционих партнера, од којих је најистакнутија Социјалистичка партија Србије.

Постоји неколико разлога због којих позивамо Агенцију да прибави документацију која се односи на трошкове овог јавног скупа и друга повезана питања и да утврди да ли су поштована законска правила, не чекајући подношење годишњих финансијских извештаја за 2023. годину.

- 1) **Претходно искуство:** трошкови организације великих јавних скупова који се одржавају ван периода изборне кампање у ранијим годинама нису били приказани у годишњим финансијским извештајима СНС¹⁰ и СПС¹¹. Овде имамо у виду пре свега трошкове скупова који су одржани у првој половини 2019. у Београду, поводом посете председника Руске Федерације, односно под називом „Будућност Србије“. Агенција се у свом извештају о контроли годишњих финансијских извештаја за 2019, који је објављен знатно после ових догађаја, није осврнула на ову чињеницу¹².
- 2) **Политичке странке већ поседују евиденције о трошковима овог јавног скупа и начину финансирања:** Постоји законска обавеза да политичке странке редовно воде евиденцију о својим приходима и расходима, што укључује, као посебну категорију, трошкове јавних скупова, са разним подставкама (организација, превоз итд.). С обзиром на протек

⁶ <https://bit.ly/42V5JLr>

⁷ Ибид.

⁸ <https://vucic.rs/video/a60843-Vucic-Srbiju-niko-ne-moze-da-oduzme-njenim-gradjanima-vucic.rs.html>

⁹ https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/MUP_Direkcija_policije.pdf

¹⁰

https://www.sns.org.rs/sites/default/files/godisnji_finansijski_izvestaj_za_2019_godinu_sa_bar_kodom_2_0.pdf

¹¹ <https://www.sps.org.rs/wp-content/uploads/2020/08/finansijski-izvestaj-2019.pdf>

¹²

https://www.acas.rs/storage/page_files/Izve%C5%A1taj%20o%20kontroli%20finansiranja%20politi%C4%8Dkih%20aktivnosti%20u%202020.%20godini%20%E2%80%93%20Izve%C5%A1taj%20o%20kontroli%20godin%C5%A1nih%20finansijskih%20izve%C5%A1taja%20politi%C4%8Dkih%20subjekata%20za%202019.%20godinu.pdf

времена (40 дана) од одржавања поменутог јавног скупа, може се претпоставити да су сви или макар већи део трошкова до сада евидентирани а вероватно и плаћени, те да за политичке субјекте неће представљати велику тешкоћу да ове податке доставе Агенцији.

3) Реч је о јавном скупу чија организација је била веома скупа, и за који се може очекивати да ће представљати значајан део укупних трошкова свих политичких субјеката у Републици Србији у 2023. години. Прикупљањем информација у овом тренутку, Агенција ће олакшати себи посао вршења потоње контроле. Према нашим проценама, а узимајући у обзир и ГФИ из ранијих година и висину буџетских дотација за текућу, вредност трошкова који су повезани са овим јавним скупом неће бити мања од 20% - 25% свих трошкова које ће сви политички субјекти у Републици Србији имати за целу 2023. годину. У вези са тим нарочито истичемо следеће:

- a. Према информацијама које су или јавно доступне, али не и проверљиве грађанима и организацијама који не располажу овлашћењима које поседује Агенција, за долазак на овај јавни скуп је организован бесплатан превоз за велики број учесника, пре свега аутобусима. Према једном извору информација који је је нама анонимно достављен, било је планирано да се учесници превезу у Београд из разних других делова Републике Србије, са укупно 3752 аутобуса, распоређених по појединим локацијама, те да на тај начин буде доведено око 169 хиљада учесника јавног скупа. Увидом у поједине локације намењене паркирању возила непосредно смо се уверили да је ова процена била приближно тачна. На основу редовних ценовника компанија које пружају услуге изнајмљивања аутобуса, може се проценити да је за закуп возила и са тим повезане трошкове (возач, путарина, гориво), утрошено најмање 180 милиона динара (по просечној цени од 400 евра за дан). С обзиром на то да је потреба за закупом била немерљиво већа од уобичајене, што се, између осталог види из информација о ангажовању превозника из других земаља, као и информација о отказивању редовних аутобуских линија, може се претпоставити да су реални трошкови за ангажовање аутобуских превозника били значајно већи (по неким информацијама чак и дупло већи) од уобичајене вредности.
- b. Према бројним информацијама које су објављиване пре, на дан или након митинга, велики број учесника је добијао дневнице за долазак на јавни скуп, а њихова висина је износила између 1500 и 4000 динара. Процена укупног броја учесника значајно варира. У пријави скупа се наводи да се очекује долазак око 220 хиљада учесника, према горе наведеној информацији је најављено да би их дошло 169 хиљада из других места, док је на самом јавном скупу било око 200 хиљада учесника (према извештајима медија чија је извештавање наклоњено организатору скупа)¹³ или између 45 и 50 хиљада (према проценама новинара за кога се наводи да се тиме бави деценијама)¹⁴. У сваком случају, број довозених грађана је био значајно већи од броја учесника самог јавног скупа, у шта смо се непосредно уверили увидом у поједине локације близу паркираних аутобуса, у време када је митинг већ почео, а пре него што је почео снажан пљусак. Ако би се пошло од претпоставке да су „дневнице“ биле исплаћене само учесницима за које се претпоставља да су довозени (169.000), те да су учесници такође, према објављеним информацијама, добијали „ланч-пакете“, то би значило да је за ове намене могло бити утрошено између 340 и 400 милиона динара.
- c. Постојала је бина, озвучење, екрани, као и већи број привремених ограда и тоалета, што такође утиче значајно на трошкове јавног догађаја, али ни приближно као горе описани трошкови. Такође, скуп је био медијски

¹³ <https://www.novosti.rs/c/vesti/politika/1242566/dvesta-hiljada-ljudi-skupu-srbija-nade-srbija-ispisala-istoriju>

¹⁴ <https://n1.info.rs/vesti/gubas-na-vucicevom-protestu-u-kulminaciji-izmedju-45-i-50-hiljada-ljudi/>

промовисан, од чега се део односи и на политичко оглашавање (описано под следећим тачкама).

- 4) Високи ризици за могуће одступање од законских правила, који проистичу из нужности да се обезбеде значајна средства у веома кратком периоду.** Подношење посебних извештаја о финансирању изборне кампање је утврђено као законска обавеза у Србији, управо зато што ангажовање средстава великог обима у овом периоду повећава ризике од корупције и других видова незаконитог поступања. Из истог разлога је посебно оправдано да Агенција уведе праксу прикупљања података о трошковима великог обима и у доба када се не одвија изборна кампања, на шта је Законом и овлашћена.
- 5) Ризик да поједини трошкови нису евидентирани и да можда неће бити приказани у Годишњем финансијском извештају.**
- a. Према информацијама које немамо могућност да проверимо, дневнице учесницима скупа су биле исплаћене у готовини или чак од стране јавних институција у којима су запослени, а не од стране политичког субјекта. Уколико би новчане накнаде исплаћивала политичка странка, такође није јасно који би могао бити правни основ за готовинску исплату и која би процедура пратила тај правни основ (нпр. да ли је било неопходно вршити неке појединачне пореске обрачуне, нарочито код исплата лицима која нису запослена код организатора).
  - b. Увидом у интернет странице већег броја дневних листова, телевизија и других интернет медија приметили смо велики број истоветних илустрација којима се најављује овај скуп „Још ... дана до највећег скупа у историји Србије“, са местом и датумом „Београд 26.5.2023.“, а након тога са додатком „Србија наде“ и потписом Александра Вучића. У позадини је простор испред Дома Народне скупштине, фотографисан на неком од ранијих јавних скупова са мноштвом људи, као и застава Републике Србије. По свом облику, а поготово када се има у виду коришћење истоветне матрице, може се извести закључак да је реч о оглашавању које је или било плаћено или је вршено као бесплатна услуга од стране оснивача медија, а које у неким случајевима није било јасно раздвојено од информативног садржаја. Политичко оглашавање ван изборне кампање у штампаном и интернет медијима није забрањено, али мора бити евидентирано, како код медија, тако и код политичког субјекта. Из самих огласних порука се не види да је то учињено (у њима се нигде не наводи ни организатор скупа нити да је реч о плаћеном огласу).
- б) Ризик да су злоупотребљени поједини јавни ресурси у сврху промоције политичког субјекта.**
- a. На основу објављених информација, које не можемо да проверимо, наводно је вршен притисак на запослене и друга лица у јавном сектору или су им нуђене одређене погодности (нпр. плаћено одсуство са посла) ради одласка на јавни скуп, што није дозвољено по закону, и може представљати и повреду неких одредаба Закона о финансирању политичких активности.
  - b. Према објављеним информацијама, за превоз учесника су коришћена и нека возила институција из јавног сектора, која иначе не врше изнајмљивање возила, што може да буде повезано са кршењем више прописа, међу којима је и Закон о финансирању политичких активности¹⁵.
  - c. Могуће је да су поједини јавни ресурси коришћени за промоцију партијског јавног скупа, укључујући и најаву председника Републике да ће на овом скупу говорити „као председник свих грађана“, то јест у својству председника

¹⁵ <https://www.cins.rs/na-miting-sns-a-vozilima-drzavnih-institucija/>

Републике. Део његовог говора (без дела у којем се помиње политичка странка) је такође потом пренет на званичној интернет презентацији државног органа¹⁶.

- 7) **Моруће повреде правила која се односе на јавне функционере.** Агенција је у одговору на допис организације „Биро за друштвена истраживања“ у који смо имали увид, изнела закључак да је Александар Вучић 26.5.2023. говорио у својству председника Републике и да тиме није повредио одредбе члана 40. и 50. Закона о спречавању корупције. Наводи се да је овај закључак је изведен гледањем и слушањем видео снимка, као и из чињенице да је вест под називом „Обраћање председника Вучића на великом народном скупу „Србија наде““ објављена на званичној страни тог органа. Очигледан доказ о неисправности тог закључка налази се у контрадикторној тврдњи коју је Агенција навела у оквиру исте реченице: „... и да је, поред осталог, најавио престанак функције председника СНС“. Наиме, очигледно је да би на овај начин била прекршена забрана из члана 50. став 5. (Јавни функционер не може да користи јавне скупове на којима учествује и сусрете које има у својству јавног функционера, за промоцију политичких странака). У истом документу Агенција тврди да ситуација у којој би председник државе присуствовао и говорио на скупу који је организовала (његова) политичка странка не представља сукоб интереса. Тој тврдњи претходи цитирање норме шта се сматра сукобом интереса, а читање те норме такође очигледно доводи до супротног закључка од оног до ког је дошла Агенција. Поступање у интересу политичке странке је један од видова приватног интереса особе која руководи том политичком странком, па чак и „обичног“ члана те политичке странке (када је тај приватни интерес мање изражен). Политичка странка је „повезано лице“ из дефиниције из члана 41. ЗСК. Ако политичка странка изрази жељу да неки јавни функционер говори на њеном скупу, онда прихватање таквог позива од стране јавног функционера несумњиво представља неку корист за политичку странку. Даље, тај интерес политичке странке као „повезаног лица“ утиче или макар може да утиче на одлуку јавног функционера о томе како ће обављати јавну функцију, односно, у конкретном случају, хоће ли у својству јавног функционера говорити на страначком митингу. Најзад, Агенција цитира одредбу према којој је јавни функционер дужан да увек недвосмислено предочи јавности да ли износи став орагна у којем врши јавну функцију или став политичке странке и износи закључак да то правило није повређено. У прилог таквој тврдњи не наводи се ништа, а требало би навести да ли је у конкретној ситуацији Александар Вучић недвосмислено предочио јавности у којем својству говори, да ли је евентуално говорио у оба своја својства и да ли је у том случају недвосмислено предочио јавности када говори у једном а када у другом својству. Да би Агенција могла да утврди постоји ли повреда неке од законских обавеза из члана 50. Закона о спречавању корупције, морала би прво да утврди на несумњив начин у ком својству је Александар Вучић говорио на овом скупу. У поменутом обавештењу које је достављено организацији „Бироди“ не види се да је ради утврђивања тих чињеница био позван да се изјасни јавни функционер о којем је реч, нити да су релевантне информације прибављене од органа у којем врши функцију и организатора јавног скупа. Неопходност коришћења тих додатних извора информација произлази из контрадикторности информација из извора који су јавно доступни. Тако је на самом јавном скупу о којем је реч, Александар Вучић најављен од конференсије као председник државе, али је у самом говору рекао, између осталог, „ово је последње вече да вам се обраћам као председник Српске напредне странке“, као и низ похвала на рачун тог политичког субјекта.¹⁷ У пријави скупа (на којој је означен датум 24.5.)¹⁸ је наведено да ће говорити председник Српске напредне странке, а само дан раније у Дневнику РТС,

¹⁶ <https://www.predsednik.rs/pres-centar/vesti/obraćanje-predsednika-vucica-na-velikom-narodnom-skupu-srbija-nade>

¹⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=2YkiB8XrA-Q>

¹⁸ https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/MUP_Direkcija_policije.pdf

Александар Вучић изјавио да „прича као председник Републике, а не страначки лидер, и да неће ни држати страначки говор на скупу“¹⁹.

Други извори информација

У наставку вам достављамо неке од линкова за објаве на интернету који указују на могуће кршење закона из надлежности Агенције. Листа нипошто није исцрпна, већ илустративна, а Агенција на сличан начин (интернет претрагом) може пронаћи и бројне друге примере. Иако постоји могућност да на основу информација из појединих текстова Агенција отвори посебне поступке за испитивање могућег кршења закона, достављање овог списка пре свега има за циљ да послужи као доказ у прилог потребе да Агенција, на основу овлашћења које има, прикупи додатне податке који су од значаја за утврђивање чињеница и вођење поступака из своје надлежности.

<https://www.021.rs/story/Info/Srbija/341538/Sindikat-prosvetara-Imamo-spisak-direktora-koji-pritiskaju-zaposlene-da-idu-na-miting-SNS-26-maja.html>

<https://beta.rs/content/182761-kragujevacka-opozicija-pritisci-na-zaposlene-u-javnom-sektoru-idu-na-miting-26-maja-u-beogradu>

<https://www.vreme.com/vesti/gradska-uprava-pritisci-da-se-ide-na-vucicev-miting/>

<https://pritisci.crtars/prica-9-ako-te-nema-na-spisku-nemoj-da-se-nadas/>

<https://pritisci.crtars/prica-4-necu-da-idem-na-miting/>

<https://www.juznevesti.com/Politika/Niska-opozicija-trazi-od-Tuzilastva-da-zastiti-radnike-ucenjeneda-idu-na-SNS-miting.sr.html>

<https://patak.co.rs/vpo-poznate-su-kvotey-i-visina-dnevnice-za-miting-u-beogradu/>

<https://n1info.rs/vesti/sindikalac-miting-sns-za-zaposlene-radni-dan-a-ko-placa-te-autobuse-i-dnevnice/>

<https://www.soinfo.org/vesti/vest/29000/severtrans-otkazao-brojne-polaske/>

<https://infovranjske.rs/cuta-zasto-vranjancima-nudite-samo-2-000-za-miting/>

<https://www.ozonpress.net/politika/ovo-su-kvotey-za-kontramiting-sns-pozajmljuje-autobuse-i-odkurtija/>

<https://inmedija.rs/sutra-ne-rade-oni-lekari-medicinsko-osoblje-i-higijenicarke-koji-idu-na-miting-u-beograd/>

<https://www.021.rs/story/Novi-Sad/Vesti/341652/Novosadjanima-nude-4000-sendvic-i-kiselu-za-odlazak-na-Vucicev-skup-u-Beogradu.html>

<https://nova.rs/vesti/politika/naprednjaci-traze-300-statista-za-vucicev-kontramiting-dnevnica-1-500-dinara-za-clanove-u-autobusima-dva-sendvica-dve-vode-i-pare/>

Као посебан прилог достављамо слике преузете са интернет издања неколико медија који се односе на промоцију јавног скупа политичког субјекта.

За Транспарентност Србија

Програмски директор

Немања Ненадић

Београд, 10. јул 2023.

¹⁹ Пренето на основу текста из „Вечерњих новости“: <https://www.novosti.rs/c/vesti/politika/1241416/vucic-dnevniku-rtso-braticu-srbiji-dugorocnim-planom-pokazacu-koji-nacin-mozemo-izborimo>